

मात्रं चन्द्रनगरे दृश्यम् इति० । चन्द्रस्य प्रकाशे स्त्री
चन्द्रनाभः पु० चन्द्रोनाभौ यस्य संज्ञायाम् कच् । भारत-
प्रसिद्धे दानवभेदे । “सूर्यनाभश्च विक्रान्तचन्द्रनाभश्च
भारतः” हरिवं० २२४७० दानवोक्तौ ।

चन्द्रनामन् पु० चन्द्रस्य नामान्येव नामान्यस्य । कर्पूरे
गर्दार्थेचि० । चन्द्रसंज्ञचन्द्रादयोऽप्यस्य
चन्द्रपादं पु० इति० । चन्द्रकिरणे । “नियमितपरिच्छेदा
तत्किरणचन्द्रपादः” कुमा० । चन्द्रचरणादयोऽप्यस्य ।

चन्द्रपुत्र पु० इति० । बुधे चन्द्रनन्दनादयोऽप्यस्य ।
चन्द्रपुत्र्या स्त्री चन्द्र इव ज्ञेयं पुत्रमस्याः । ज्ञेयकष्टका-
र्याम् राजनि० ।

चन्द्रप्रभ पु० चन्द्रस्य प्रभेव प्रभाऽस्य । जैनभेदे हेम० ।

“कमिरिपुदहनव्योमलिफलाभरदारुचव्यभूमिभ्यम् । माग-
धिमूलं सुतं सशटिवचामाणिकञ्चैव । लवचणार
निशायुगकुस्तम्बुरुगजकरणातिविधाः । कर्णोऽ-
काव्येव समानि कुशात् पलाटकश्चाक्षजतोविदध्यात् ।

निष्पत्यराक्षस्य पुरस्य भीमान् पल्लव्यं लोहरजलधेव ।
सिताचतुष्कं पल्लवम् वंशप्रानिकुम्भकुम्भलिखन्नि-
वृक्तम् । चन्द्रप्रभेयं गुटिका प्रयोक्तुं चाशौचिं नित्या-
तयते षडेव । भगन्दरं पाण्डुरकानकाञ्च निर्मल-
वज्रैः कुरते च दीप्तिम् । हन्वानवान् पितृकफानि-
लोत्थान् नाडीगते मर्त्यगतप्रणये च । पञ्चमूर्धे विह-
धिराजयच्छशोर्मेहे भगाव्ये प्रवेले च वीर्या । युक्-
सवे चाक्षरिभूतकञ्जे युक्तप्रयाहेऽप्युदगमये च ।
भक्तस्य पूर्वं सततं प्रयोक्तुं लकानुपानं त्वय मस्तु-
पानम् । आजीरसो जाङ्गलजो रसो वा पयोऽथ वा
शीतलकानुपानम् । नवेन नागस्तुरगोजवेन दृष्ट्वा
सुपर्णः त्रयणे वराहः । वलीपलितनिर्मुक्तो दृष्ट्वाऽपि
तद्व्यायते । न पानभोजेऽपरिहार्यमस्ति न शीत-
यातातपस्येभ्येभ्यः । शम्भुं समभ्यर्च्य कृतप्रसादेनाप्रा-
दटी चन्द्रमयः प्रासादादिति” सुखबोधोक्ते गुटिका-
भेदे स्त्री चक्रदत्तोक्ते शक्तिभेदे स्त्री तत्प्रकारो यथा
“लिफलाककुटाशङ्खलक्काशीमयसोरजः । भीलोत्पलं
विहङ्गानि फेनञ्च सरितां पतेः । आजेन पयसा पिपा
भावयेत्ताम्रभाजने । सप्तरात्रं स्थितं भूयः पिपा क्षीरेण
यतयेत् । एषा दृष्टिप्रदा वृत्तिरन्वस्थाभिन्नचतुषः ।
चन्द्रनलिफनाप्रगपलागतकृशोणितैः । जलपिष्टैस्त्रियं
यन्निरेपतिमिरापहा । निगाद्वयाभयामांसीकुष्ठतृणा-

विचूर्णिता । सवेनेलामयान् हन्यादेतत् शीतमञ्जनम् ।
व्योषोत्पलाभयाकुठताव्यैर्वर्तितः कृता हरेत् ॥ चर्बुदं
पटलं काचं तिमिराणां दुर्निश्रुतिम् । तूप्रपञ्चं लिफ-
कावक्रषेन्ववाहमनःशिलाः । त्वेदोपदेहकयुष्णी वृत्तिः
यस्ता कफापहा । एकयुष्वा मागधिका द्वियुष्वा च
हरीतकी । हलिकापिष्टा वृत्तिरिवं नयनसुखाय-
तिमिरपटवकाचानुहरी । चञ्जनं जेतमरिचं पिप्पली
मधुबटिका । विभीतकस्य मध्वन्तु शङ्खनाभिर्ननःशिला ।
इतानि समभागानि अजाक्षीरेण घेनयेत् । सायायुष्वा
कृता वृत्तिं नेत्रेषु च प्रयोजयेत् । चर्बुदं पटलं काचं
तिमिरं रक्तराजिकाम् । अधिमांसं मलञ्चैव यच्च रात्रौ
न पश्यति । वृत्तिश्चन्द्रप्रभा नाम जाताम्बुप्रपि
योधयेत् ॥

चन्द्रवाला स्त्री चन्द्रस्य कर्पूरस्य वाधेव तत्स्यगन्धिता ।

चन्द्रलैलायाम् राजनि० । चन्द्रप्रसवमध्य एतन्मये ।

चन्द्रोपभेदे इति० । चन्द्रोत्पलायां चन्द्रपत्न्याश्च ।

चन्द्रभस्मान् न० चन्द्र इव शुभं भस्म । कर्पूरे चर्दार्थेचि० ।

चन्द्रभाग पु० चन्द्रस्य भागोऽस्य । पर्वतभेदे तत्र जातार्या

चन्द्रां स्त्री । तयोः कथा कालि० पु० २०।२२७० यथा

“कथय जघुः । “चन्द्रभागा कथं विष्णुस-
तोत्पन्ना महागिरी । कीटकहरकदिप्रेन्द्र ! दृष्ट-
व्योहितधंशकम् । कथं स पर्वतश्चन्द्रचन्द्रभागा-
हवोऽभवत् । चन्द्रभागाह्वया कक्षाक्षदी जाता
दण्डोदका । एतद्वा श्रोत्रमाणाणां जायते कीटकं
महत् । माहात्म्यं चन्द्रभागायाः कासारस्य गिरे-
स्तदा । मार्कण्डेय उवाच । श्रूयतां चन्द्रभागाया
उत्पत्तिर्हि ज्ञेयतमाः । युष्माभिश्चन्द्रभागास्य महात्म-
नाम कारणम् । हिमवदुगिरिचंस्कृतगतबोजनवि-
स्तृतः । योजमन्त्रिंशतोच्छ्रायः कुन्देन्दुधवलोगिरिः ।
तस्मिन् गिरी पुरा वेधाचन्द्रं शुभं सुधानिधम् ।
विभज्य कल्पयामास देवार्थं स पितामहः ।
पितृर्धृष्टं तथा तस्य तिष्ठद्विषयात्मकम् । कल्पयामास
जगतां हिताय कमलासनः । विभक्तश्चन्द्रमा यस्मात्
तस्मिन् पर्वतसत्तमे । कृतो देवाश्चन्द्रभागं नाम्ना-
चक्रुः पुरा गिरिम्” कालि० पु० २०।२२७० ।

“मार्कण्डेय उवाच । “यत्र देवसमा भूता सानौ तस्मै
महागिरेः । तत्र जाता देवपदी शीताख्या वचनादिभेः ।
स्त्रामयित्वा यदा चन्द्रं शीतातोयेर्भनोहरैः । चन्द्रं

विचूर्णिता । सवेनेलामयान् हन्यादेतत् शीतमञ्जनम् ।

व्योषोत्पलाभयाकुठताव्यैर्वर्तितः कृता हरेत् ॥ चर्बुदं

पटलं काचं तिमिराणां दुर्निश्रुतिम् । तूप्रपञ्चं लिफ-

कावक्रषेन्ववाहमनःशिलाः । त्वेदोपदेहकयुष्णी वृत्तिः

यस्ता कफापहा । एकयुष्वा मागधिका द्वियुष्वा च

हरीतकी । हलिकापिष्टा वृत्तिरिवं नयनसुखाय-

तिमिरपटवकाचानुहरी । चञ्जनं जेतमरिचं पिप्पली

मधुबटिका । विभीतकस्य मध्वन्तु शङ्खनाभिर्ननःशिला ।

इतानि समभागानि अजाक्षीरेण घेनयेत् । सायायुष्वा

कृता वृत्तिं नेत्रेषु च प्रयोजयेत् । चर्बुदं पटलं काचं

तिमिरं रक्तराजिकाम् । अधिमांसं मलञ्चैव यच्च रात्रौ

न पश्यति । वृत्तिश्चन्द्रप्रभा नाम जाताम्बुप्रपि

योधयेत् ॥

चन्द्रवाला स्त्री चन्द्रस्य कर्पूरस्य वाधेव तत्स्यगन्धिता ।

चन्द्रलैलायाम् राजनि० । चन्द्रप्रसवमध्य एतन्मये ।

चन्द्रोपभेदे इति० । चन्द्रोत्पलायां चन्द्रपत्न्याश्च ।

चन्द्रभस्मान् न० चन्द्र इव शुभं भस्म । कर्पूरे चर्दार्थेचि० ।

चन्द्रभाग पु० चन्द्रस्य भागोऽस्य । पर्वतभेदे तत्र जातार्या

चन्द्रां स्त्री । तयोः कथा कालि० पु० २०।२२७० यथा